

Bölüm 16

HAYVAN HAKLARI ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Oya ÖGENLER¹, İsmail ÜN², Bahar TAŞDELEN³

Giriş

Son yıllarda dünyada olduğu gibi ülkemizde de hayvan haklarına karşı ilgi artmaktadır. Hayvan hakkı sadece kanun koyucuları, hayvan haklarını savunan kişileri ve araştırmacıları değil hayvanla ilişki kuran herkesi ilgilendiren bir konudur. (Uzel, 1994; Arda, Kahya & Başağaç, 2004) Hayvan haklarıyla etik ve hukuki açıdan profesyonel şekilde ilgilenen kurum ve kuruluşlar bulunmaktadır. Ancak hayvan hakkı ilk defa telaffuz edildiğinden bu zamana kadar hayvanlara karşı ortak bir duruş olamamıştır. İnsanlar diğer konularda olduğu gibi hayvan haklarına da birbirinden farklı tutum ve davranış sergilemektedir. (Baumans, 2004; Regan, 2007; Resnik, 2005; Wuensch, Jenkins & Poteat, 2002; Ercan & Kan, 2004) Ancak hayvan hakkı düşünüldüğünde hayvanın sahip olduğu özellikler, acı çekmesi, biliş durumu, insan hayvan ile ilişkisini yönlendirebilmektedir. (Regan, 2007) Bu ilişki herhangi yarar için hayvanın kullanılmasına ve öldürülmesine neden olabilir.

Hayvana zarar veren pek çok davranışı, insanlar kendi yararları için desteklemektedir. (Wuensch, Jenkins & Poteat, 2002) İnsanların hayvanlarla ilişkisine dair somut verileri elde etmek, onların tutum ve davranışlarını ortaya çıkaracak soyut verileri elde etmekten daha kolaydır. Bilimsel veya tıbbi amaçla hayvanların kullanılması ya da yemek yeme veya insan refahı için farklı alanlarda kullanılması somut verilere örnek olabilir. (Regan, 2007; Resnik, 2005) Ancak kullanma durumunu takip edemediğimiz kişiler ne düşünmektedir?

Bu nedenle insanların hayvanlara karşı tutum ve davranışlarını ve hayvan yaşamına etkisini ölçme amacıyla kullanılan ölçüm araçlarına ihtiyaç vardır. (Regan, 2007; Resnik, 2005; Ercan & Kan, 2004) Karl L. Wuensch ve arkadaşları tarafından geliştirilen idealizm, mizantropi ve hayvan haklarına yönelik insanların hayvanlara karşı tutumlarını ölçen veri toplama formu güvenilir bir kaynak olarak gösterilebilir. (Wuensch, Jenkins & Poteat, 2002)

¹Dr. Öğr. Üyesi Mersin Üni. Tıp Fak., Tıp Tarihi ve Etik AD oyaogenler@gmail.com

²Doç. Dr. Mersin Üni. Tıp Fak., Tıbbi Farmakoloji AD, unisfarma@yahoo.com

³Prof. Dr. Mersin Üni. Tıp Fak., Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim AD, bahartasdelen@gmail.com

Sonuç olarak, öğrenciler üzerinde yapılan çalışmaya göre hazırladığımız Hayvan Hakları Ölçeği'nin Türkçe versiyonu yüksek düzeyde geçerli ve güvenli olduğu bulundu. Türkiye'de üniversite öğrencilerinde hayvan hakları hakkındaki tutum ve davranışları değerlendirmede kullanılması önerilmektedir.

Teşekkür

Hayvan Hakları Türkçe versiyonunun geliştirilmesine katkıda bulunan Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp tarihi ve Etik Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Selim Kadioğlu'na teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Almy, J., Goldsmith, M., Patronek, G. (2001). Dissection in Massachusetts classrooms: Correlation of gender, teacher attitudes, and conscientious objection. (Report). West Barnstable, MA: Cape Wildlife Center.
- Arda B, Kahya E, Başağaç T.G. (2004). Bilim Etiği ve Bilim Tarihi. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Arluke A, Solot D. (1997). Learning the scientist's role: animal dissection in middle school. Journal of Contemporary Ethnography. 26(1),28
- Baumans V. (2004). Use of animals in experimental research: an ethical dilemma? Gene Therapy 11, 64-66
- Ercan İ, Kan İ. (2004). Ölçeklerde Güvenirlilik ve Geçerlik Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 30 (3), 211-216
- Hayvan Evrensel beyannamesi.(1978) (22.04.2018 tarihinde <http://www.haytap.org/index.php/200810291513/mevzuat/hayvan-haklari-evrensel-beyannamesi> adresinden ulaşılmıştır.)
- Hayvanları Koruma Kanunu. (2004) Resmi Gazete Tarihi: 01.07.2004 Sayısı: 25509. (21.04.2018 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5199-20100611.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
- İnsan Hakları Beyannamesi. (1948) (21.04.2018 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/in-sanhaklari/pdf01/203-208.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
- Karabudak E. (2012). Vegeteryan Beslenme. Sağlık Bakanlığı, Yayın No: 726 Ankara: Reklam Kurdu Ajansı
- Moore A. (1998). To Dissect or Not To Dissect? The Anatomical Record 253(1), 8,9.
- Munro L.(2001). Caring about Blood, Flesh, and Pain: Women's Standing in the Animal Society & Animals, 9(1),43-61
- Ögenler O.,& Kadioğlu, S. (2014) "Views of Medical Faculty Students On Animal Experiments In Medical Training", Values-Based Management 4(2): 45-52.
- Ögenler O. (2015). Tıbbi Deneylerde Hayvan Kullanımı Üzerine Kısa Bir Değerlendirme Cukurova Medical Journal 40(4),637-641.
- Özen R. (2005). Hayvan Gönencinde Etik Karar Verme Süreci ve Temel Etik İlkeler. Conference: Türkiye'de Birinci Hayvan Refahı ve Veteriner Hekimliği Eğitimi Konferansı / First Conference on Animal Welfare and Veterinary Education in Turkey At Ankara DOI: 10.13140/RG.2.2.23114.36808:
- Regan T. (2007). Kafesler Boşalsın. (Serpil Çağlayan, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları
- Resnik D.(2005). Bilim Etiği. (Vicdan Mutlu, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Villiers R. Sommerville J. (2005). Prospective biology teachers' attitudes toward animal dissection: implications and recommendations for the teaching of biology South African Journal of Education 25(4),247-252
- Wuensch, K. L., Jenkins, K. W., & Poteat, G. M. (2002). Misanthropy, idealism, and attitudes towards animals. Anthrozoös, 15, 139-149.
- <http://core.ecu.edu/psyc/wuenschk/Articles/Anthrozoos2002/Anthrozoos2002.htm>
- Tunçay Son GY. (2016). Biyoetik Çerçevesinde Vegan Ve Vegeteryenlik Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Sosyal Çevre Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi Ankara.
- Uzel İ. (1994). Hayvan Deneyleri Etik Yasası. Türkiye Klinikleri J Med Ethics 2 (2),75-79